

Natura 2000 gebied 116 – Kop van Schouwen

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Duinen
Status:	Habitatrichtlijn
Site code:	NL1000017
Beschermde natuurmonument:	Kop van Schouwen BN/SN
Beheerder:	Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Domeinen, particulieren
Provincie:	Zeeland
Gemeente:	Schouwen-Duiveland
Oppervlakte:	2.250 ha

Gebiedsbeschrijving

De Kop van Schouwen is een duingebied op het westelijke uiteinde van Schouwen-Duiveland. Het gebied omvat een aantal deelgebieden met een verschillende ontstaansgeschiedenis, waardoor kalkrijke jonge duinen, kalkarme oude duinen, klifduinen en stuifduinen aanwezig zijn. Aan de zeezijde van het gebied zijn de duinen sterk geaccidenteerd, met natuurlijke begroeiing, verstuiwingsprocessen en natte valleien; de open binnenduinen zijn licht golvend. Daardoor komt een brede variatie aan duinhabitatypen voor.

In de aangroeiende noordwestpunt (Verklikkerduinen) zijn jonge duinvalleien aanwezig. De iets zuidelijker gelegen Meeuwenduinen vormen een naar verhouding grootschalig actief stuivend duin waarin in de laatste 50 jaar geen maatregelen zijn getroffen voor vastlegging van het duin. Er komen evenwel geen duinvalleien in voor. In de Zeepe duinen ten oosten daarvan zijn in het kader van natuurontwikkeling valleien opnieuw uitgegraven en zijn nieuwe uitblazingsvalleien ontstaan. In het zuidwesten van het gebied worden jonge duinen met struweel en bos aangetroffen. In de oostelijke binnenduinen liggen ontkalkte vroongronden met soortenrijke graslanden, afgewisseld met de zogenaamde elzenmeten, duinheide en landgoedbossen. Tussen Burgh-Haamstede en Renesse zijn de meeste natte duinvalleivegetaties te vinden.

Begrenzing

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Habitatrichtlijngebied vallen.
- De zeewaartse begrenzing van het gebied valt grotendeels samen met de duinvoet van het buitenduin (zie ook volgende paragraaf), zoals ook van toepassing was op het natuurmonument. Uitzondering hierop is de primaire duinvorming van de Verklikkerduinen die, evenals in geval van het natuurmonument, onderdeel uitmaakt van het Habitatrichtlijngebied Kop van Schouwen.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea toegelicht.

De volgende gebiedsdelen zijn aan het gebied toegevoegd ten behoeve behoud en ontwikkeling van het habitatype H2190 vochtige duinvalleien en/ of leefgebied voor de *H1340 noordse woelmuis:

- Twee percelen nieuwe natuur nabij Slot Moermond (3,9 ha).
- Sanering camping Berkenhof (2,1 ha).
- Westerenban langs de Kloosterweg (7 ha).

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H2120	Witte duinen
H2130	Grijze duinen
H2150	Duinheiden met struikhei
H2160	Duindoornstruwelen
H2170	Kruipwilgstruwelen
H2180	Duinbossen
H2190	Vochtige duinvalleien

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1340	Noordse woelmuis
H1903	Groenknolorchis

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H2110	Embryonale duinen ¹
H6410	Blauwgraslanden ¹
H1014	Nauwe korfslak ³

Kernopgaven

- 2.02 **Grijze duinen:** Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van tapuit A277, velduil A222 en blauwe kiekendief A082, door tegengaan vergrassing en verstruweling.
- 2.05 **Open vochtige duinvalleien (incl. vochtige duinbossen):** Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (*kalkrijk*) H2190_B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van roerdomp A021, lepelaar A034, blauwe kiekendief A082, velduil A222, noordse woelmuis *H1340, nauwe korfslak H1014 en groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan). Op Terschelling en Schiermonnikoog meer ruimte voor duinbossen (*vochtig*) H2180_B.
- 2.06 **Graslanden:** Ontwikkeling heischrale graslanden *H6230, grijze duinen (*heischraal*) *H2130_C en blauwgraslanden H6410 op kansrijke locaties.
- 2.08 **Gradiënt binnenduinrand:** Herstel hydrologie/vochtgradiënt duinbossen (*binnenduinrand*) H2180_C, heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 (Schouwen, Texel, Terschelling, Schiermonnikoog, langs vastelandskust én Goerree en Voorne). Op Texel mede t.b.v. noordse woelmuis *H1340.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H2110 Embryonale wandelende duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype embryonale duinen komt voor bij het Verklikkerstrand.

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De kwaliteit van het habitatype witte duinen is de laatste decennia, als gevolg van het vastleggen van de duinen met stuifschermen en zandsuppleties, teruggelopen. Het zoveel mogelijk toestaan van verstuiwing in de gehele zeeoever, voor zover niet strijdig met veiligheid, is van belang voor verbetering van de kwaliteit van achtergelegen habitatype H2130 grijze duinen en habitatype H2190 vochtige duinvalleien.

H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype grijze duinen verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Door verdroging in het verleden en het grotendeels wegvallen van konijnenbegrazing zijn grote delen van het open duin dicht gegroeid met struweel. Voor de jonge duinen is herstel van de kwaliteit en uitbreiding van de oppervlakte van grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) een opgave (vanuit vergraste begroeiingen of struweel). Speciale aandacht verdient herstel van de verdroogde vroongronden met grijze duinen, *heischraal* (subtype C) en grijze duinen, *kalkarm* (subtype B). Het gebied levert een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor grijze duinen, *heischraal* (subtype C).

H2150 *Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Ulicetea*)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Duinheiden met struikhei is een zeldzaam habitatype dat in dit gebied over een relatief grote oppervlakte voorkomt (circa 10 ha) waardoor het gebied een zeer grote bijdrage levert aan het landelijke doel voor het habitatype. Het type verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding.

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting De oppervlakte duindoornstruwelen is de laatste decennia sterk toegenomen, ten koste van andere habitattypen, te weten de habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen en H2190 vochtige duinvalleien. Het gebied levert wat betreft de oppervlakte een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. Het type komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor op locaties die niet conflicteren met de doelstellingen voor de habitattypen H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge stadia die als matig ontwikkeld worden beoordeeld.

- H2170 Duinen met *Salix repens ssp. argentea (Salicion arenariae)***
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
 Toelichting Het habitattype kruipwilgstruwelen verkeert momenteel in gunstige staat van instandhouding. Het vormt een ouder successiestadium van habitattype H2190 vochtige duinvalleien en komt samen met dit habitattype voor in duinvalleien.
- H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied**
 Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinbossen, *vochtig* (subtype B) en behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, *droog* (subtype A) en duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C). Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
 Toelichting Van het habitattype duinbossen verkeren duinbossen, *vochtig* (subtype B) en duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C) landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C) betreft onder meer de stinzenbossen in de binnenduintrand, zoals bij Kasteel Haamstede. In het gebied zijn mogelijkheden om de kwaliteit van duinbossen, *vochtig* (subtype B) te verbeteren.
- H2190 Vochtige duinvalleien**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A), vochtige duinvalleien *kalkrijk* (subtype B) en vochtige duinvalleien *ontkalkt* (subtype C).
 Toelichting Door verdroging zijn veel potentiële locaties momenteel bezet door duindoornstruweel of soortenarme duinrietbegroeiingen. Goed ontwikkelde voorbeelden van het habitattype vochtige duinvalleien worden onder meer aangetroffen in de Verklikkerduinen en in de laagten in de vroongronden. Het betreft hier de subtypen *open water* (subtype A), *kalkrijk* (subtype B) en *ontkalkt* (subtype C). Speciale aandacht dient er te zijn voor het behoud van de (zeldzame) begroeiingen met harlekijnorchis in de Zouten en Zoeten Haard. In de Zeepeduinen is herstel van dit habitattype mogelijk nu de waterwinning is gestopt. Bij de lokalisering van de verbeteropgave is in het bijzonder afstemming met de soort H1340 noordse woelmuis van belang.
- H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinion caerulea*)**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
 Toelichting Het habitattype blauwgraslanden komt in matig ontwikkelde vorm voor in de vroongronden. Uitbreiding oppervlakte van deze vorm is mogelijk.
- Soorten**
- H1014 Nauwe korfslak**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting De nauwe korfslak is recent waargenomen op enkele plaatsen in de duinen van Schouwen.
- H1340 *Noordse woelmuis**
 Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
 Toelichting Deze endemische ondersoort noordse woelmuis verkeert in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In duinvalleien komt de soort meestal in wat ruigere vegetaties voor en doorgaans in relatief lage aantallen, zodat de bijdrage van de Kop van Schouwen niet als heel groot voor de soort is ingeschat. Om de soort hier te behouden is vernatting van duinvalleien wenselijk, evenals het behouden van sommige valleien in een relatief ruige begroeiing. Er dienen zodoende keuzes gemaakt te worden in relatie met het doel voor habitattype H2190 vochtige duinvalleien.
- H1903 Groenknolorchis**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De groenknolorchis wordt aangetroffen in het deelgebied Buitenverklikker. De aantallen van de soort kunnen jaarlijks sterk fluctueren, afhankelijk van de waterstanden (in natte jaren worden de laagste aantallen geteld).

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H2110 Embryonale duinen	+	-	=	=
H2120 Witte duinen	-	+	=	>
H2130_A Grijze duinen (<i>kalkrijk</i>)	--	+	>	>
H2130_B Grijze duinen (<i>kalkarm</i>)	--	+	>	>
H2130_C Grijze duinen (<i>heischraal</i>)	--	++	>	>
H2150 Duinheiden met struikhei	+	++	=	=
H2160 Duindoornstruwelen	+	++	= (<)	=
H2170 Kruiwilgstruwelen	+	-	= (<)	=
H2180_A Duinbossen (<i>droog</i>)	+	+	= (<)	=
H2180_B Duinbossen (<i>vochtig</i>)	-	+	= (<)	>
H2180_C Duinbossen (<i>binnenduinrand</i>)	-	+	= (<)	=
H2190_A Vochtige duinvalleien (<i>open water</i>)	-	+	>	>
H2190_B Vochtige duinvalleien (<i>kalkrijk</i>)	-	+	>	>
H2190_C Vochtige duinvalleien (<i>ontkalkt</i>)	-	+	>	>
H6410 Blauwgraslanden	--	-	>	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1014 Nauwe korfslak	-	+	=	=
H1340 Noordse woelmuis	--	+	>	=
H1903 Groenknolorchis	--	+	=	=

¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitattype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

³ Op basis van recente informatie blijkt de soort thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.